

Nasprotujoče si razsodbe.*)

Dunaj, 17. nov. 1914.

V zadnji številki ste priobčili moje poročilo o razsodbi državnega sodišča z dne 25. oktobra t. l., kjer je rečeno, da se staršev brez konfesije ne more siliti, da bi za svoje šoloobvezne otroke, ki so tudi brez konfesije, določili kako od države priznana veroizpoved v svrhu poučevanja v veronauku, ker bi se s tem kršila v členu XIV. državnega osnovnega zakona vsakemu državljanu zajamčena pravica svobode vere in vesti.

Danes vam moram poročati, da je v zadnjih dneh izdalo upravno sodišče tej razsodbi državnega sodišča dve nasprotujoči razsodbi.

Dne 4. t. m. je namreč razsodilo upravno sodišče povodom pritožbe zasebnega uradnika Kisza proti dunajskemu okrajnemu šolskemu svetu, ki je Kiszu ukazal, da mora določiti svoji šoloobvezni hčeri kako od države priznana veroizpoved v svrhu poučevanja veronauka, da taka obveznost obstoja.

Nadalje se je te dni z enako zadevo pečalo tudi upravno sodišče ter je izdalo zgoraj omenjeni razsodbi državnega sodišča nasprotujočo razsodbo. Drugi slučaj je bil ta: Anton Kristan v Ljubljani je dobil od šolskih oblasti povelje, da mora določiti vero svojemu otroku, dasi je sam brez konfesije. Pritožil se je proti poveljem končno na upravno sodišče, in to je njegovo pritožbo deloma proglasilo za nedopustno, deloma za neutemeljeno ter se postavilo na stališče, da mora Anton Kristan za svojega šoloobveznega otroka določiti vero, v kateri naj se v šoli poučuje.

* Za zadnjo številko prepozno došlo.

Uredn.

Izgovori.

I. B.
(Dalje.)

In krčmarji in gostilničarji? Ne boj se, ne bo jim še treba vezati culice! Res so potrebne gostilnice in krčme za potnika, tujca, da se more odpočiti, pokrepčati. Ali pa so vse potrebne in odgovarjajo svojemu namenu? So li v gnezdih, kjer je več gostilnic kakor hišnih števk, res vse potrebne? Pa jih obereš mogoče polovico in nedobiš dostikrat niti kruha, še manj kako drugo jed. Da ima nekateri le malo brozge v kleti, pa že misli, da ima gostilnico. Bilo bi naj jih manj, pa boljše. Tako pa — kakor pajek — ima alkohol povsod nastavljene mreže — in muhe se love. Saj ni mogoče mimo, kjer »Bog roko ven moli«. Že konj ve, koliko postaj ima gospodar. In koliko živali se pokvari na ta način! Voznik sedi v topli sobi in se zaliva, razgreta žival pa mora stati brez odeje in hrane. Da nadomesti nepotrebno zamujeni čas, alo z bičem po konju — do bližnje postaje. Nazadnje pa le kasno ponoči pripelje svojo barko na vozu domov, pa zahvaliti bi se moral človek — živali. Kakor rečeno, gostilnice morajo biti, a mnogo je takih, ki so le v izkušnjavo in zavaljanje lahkomišelnim ljudem. O žganjarnah sploh škoda vsake besede. Nekateri gostilničar ali krčmar zna pač dobro napeljevati vodo na svoj mlin. V obraz ti ne bo nikdar povedal svojega mnenja o tebi, ker bi bila pri tebi zamera in njemu škoda. Če bo čutil kaj imetja, ti bo dajal z največjim veseljem na kredo. Račun bo dosegel hitro neverjetno višino. In po gostilnicah toliko hvaljen gospodar bo postal suh, pred hišo pa zapoje boben. Tedaj pa ti bodo brusili v brk, kar so prej govorili za tvojim hrbtom, da si pijanec, zapravljivec in podobno. Sedaj šele izveš resnico, ko je prepozno. Sladki gostilničar, prej najboljši prijatelj, te bo sedaj vrgel čez prag in še kako psovko za teboj. Ljudem itak silno prija hvala in laskanje, pijancu pa sploh moraš kaditi, sicer sta kmalu navzkriž. Znano pa je med ljudmi, da je siromak tisti, kogar hvali krčmar. Kako pa žive ljudje, ki niso gostilničarji in krčmarji? Delati morajo, kakor bi morali oni, ko bi zmanjkalo muh. — Sicer pa vedi, da največ tvojih žuljev pobaše v žep tujec, ki fabriceira razne brozge in jih uvaža pod domačimi in bobnečimi imeni.

Toliko vprašanj in izgovorov ima, za vse mogoče se briga, seveda dozdevno, da olupša svoje dejanje, sebe. Kaj pa s sirotami, nesrečniki, ki jim je alkohol ugrabil, uničil najdražje, vse? Tega vprašanja ne stavi, ker bi se mu zbudila vest. Hoče tudi apelirati na Boga, češ: Tvoje darove zatirajo! — Le počasi, prijatelj, s svojo vero in pobožnostjo! Čemu pa imaš pamet in prosto voljo? Morda samo za to, da obe zaslužni demonu alkoholu?! Se li ne da

grozde drugeče uporabljati, konservirati? Bog je ustvaril grozde, a ne vina. Potemtakem je tudi ustvaril pivo, žganje, »Florijana«, »Boštjana« i. t. d. Zakaj pa ne ješ volčjih črešenj, strupenih gob in drugih strupov, saj je tudi te ustvaril Bog? Zakaj ubijamo kače, zveri, saj je tudi te ustvaril Bog? Ker nam škodujejo. Praviš prav. Sedaj pa primerjaj, kako malenkostna je v primeri škoda, ki jo napravijo te živali, z ono škodo, ki jo povzroča alkohol. Kako neznatno je število žrtev strupenih kač in divjih zveri — dasi znaša več tisoč na leto — napram tisočim in stotisočim žrtev alkohola. (Dalje.)

Književnost.

»Domača knjižnica« je naslov novega zbornika, ki začne izhajati v kratkem. Namen »Dom. knjižnice« je, prinašati prevode iz svetovne književnosti in to za tako nizko ceno, da si jih lahko omisli vsaka hiša. V dolgih zimskih večerih bodo zvezki »D. k.« vaši najboljši drug. V svojem jeziku spoznate slavne pisatelje velikih narodov. Našim ranjenim in bolnim vojakom ne naredite večjega veselja, kakor da jim naročite »Domačo knjižnico«. Zvezki »Domače knjižnice« naj tvorijo v resnici podlago domači knjižnici, ki si jo naj preskrbi vsaka slovenska hiša. Posamezni sešitki bodo imeli velikost 19x27 ter obsegali 64 strani in to za ceno 30 vin. Razentega pa dobi prvi zvezek, manjšega obsega popolnoma zastoj vsakdo, ki ga želi. Pošljite takoj svoj naslov na založnika Ljudevita Koserja, pošta Juršinci pri Ptuj, Štajersko, da dobite takoj, kakor hitro izide, prvi sešitek zastoj in brez vsake obveznosti na ogled. Pač pa prosijo založnik, da priloži vsakdo pozneje ko pošlje naročnico, vsaj 5 vin. za »Rdeči križ«. Zvezki »Domače knjižnice« se ne bodo dobivali po knjigarnah, temveč samo pri založniku. Ne odlašajte dolgo, temveč pišite še danes dopisnico, ker sicer je mogoče, da zamudite to ugodno priliko. — »Popotnik« objavlja v 11. let. številke vsebino: 1. Pav. Fleré: Za Slov. Š. Matico. 2. Pav. Fleré: Reforma učne v delovno šolo. 3. Pav. Fleré: Utrinki. 4. Miro Šijanec, Maribor: Jezikovni pouk in dušeslovje. (Konec.) 5. Književno poročilo. 6. Razgled: Šolske in učiteljske vesti. — Razne vesti. — Mala poročila. — Upravišnišvo piše: »Današnji številki smo priložili pošne položnice. Kdor ima naročnino poravnano za tekoče leto, naj jo shrani za prihodnje leto. Prav vljudno in nujno prosimo vse one, ki so kaj na dolgu, da nam v najkrajšem času nakažejo kak znesek. Odkar je vojna, je izostalo skoro vsako vplačevanje. Tako ne more iti več dalje.«

Srednješolske vesti.

Iz srednješolske službe. Anton Jug, učitelj na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani, je dobil od učnega ministrstva naslov profesorja.

Iz bosanskih srednjih šol je bilo — kakor poroča »Grazer Volksblatt« — izključenih na začetku letošnjega šolskega leta 180 dijakov, večinoma v Sarajevu. Nekaj profesorjev se nahaja zaradi zamerjanja zapriseženih dolžnosti v zaporu. — Pred sarajevskim sodiščem se prične v kratkem drugi veleizdajniški proces, v katerega je zapletenih mnogo mladih ljudi. — Otvoritev srednjih šol v Sarajevu in v ostali Bosni ter Hercegovini je sploh odgojena na nedoločen čas.

Uniforma za dijake v Dalmaciji. Splitsko »Naše Jedinstvo« piše: Naznaniamo staršem dijakov na srednjih šolah, naj jim ne kupujejo več klobukov in čepic, ker dospe te dni v Split zaloga čepic v smislu odredbe šolskih oblasti in ker bo vsak dijak primoran, nositi tako čepico. Kasneje se uvedo za dijake tudi uniforme. Kroj za sedaj še ni določen.

V Gradcu je 27. pret. m. umrl vpo-kojeni profesor Alojzij Vavroh, ki je dolga leta poučeval na mariborskem učiteljskem. Pokojnik je bil odločno slovenskega mišljenja. Dosegel je starost 64 let. Blag mu spomin!

Kranjske vesti.

— Sin tovariša Juraja Režka, odvetniški kandidat dr. Ivan Režek, se nahaja v ruskem ujetništvu. O njem ni bilo nobenega glasu že od 20. avgusta. Sedaj je pa pisal svojem, da je bil 26. avgusta ranjen in zajet od sovražnika. Sedaj biva v Stavropolu v Kavkazu, je ozdravel in se mu dobro godi.

— Sin tovariša Valentina Burnika nadučitelja v Metliki, Bogumil Burnik, stotnik topničarskega polka št. 33, je dobil signum laudis za vojno dekoracijo.

— Razpis učiteljskih služb. Na dvorazredni ljudski šoli v Žalni je razpi-

sana nadučiteljska služba, na enorazredni ljudski šoli na Polju učiteljska služba v stalno nameščenju z omejitvijo za moške prosilce. Prošnje do 6. decembra 1914 okr. šolskemu svetu v Litiji.

— Poravnal se je s cerkveno oblastjo znani župnik v pokoku g. Anton Berce in preklical vse svoje proti ljubljanskemu škofu naperjene trditve.

— Z deželnege odbora kranjskega. Učiteljem-enoletnikom se dovolj izredna podpora po 25 K na mesec, dokler ne odrinejo na fronto, najdalje pa za dobo štirih mesecev. — Suplenti na ljudskih šolah namesto vpoklicanih učiteljev se dovolijo le izjemoma, v ostalem pa je dolžnost učiteljstva, ki je še na razpolago, da vzdržuje pouk, četudi v skrajni izmeri. — Obrtno-nadaljevalnim šolam se bo izplačalo za preteklo šolsko leto dovoljene in že porabljene dotacije, za tekoče šolsko leto pa se ustavijo vse te dotacije, kakor je to tudi že storila država.

— Za vojake. Županji gospe Franji dr. Tavčarjevi je izročilo podpisano vodstvo sledeče: Učenke Franca Jožefa I. mestnega dekliškega liceja in učenke licejske ljudske šole »Mladika« se usojajo poslati vrlim vojakom domačega polka, ki so se in se bodo zopet bojevali junaško in pogumno za cesarja in domovino, prav tople pozdrave z iskreno željo, da bi se prav kmalu in zmagovito vrnili v svojo domovino. 31 parov volnenih nogavic, 45 parov volnenih rokavic, 59 parov volnenih kolenic, 41 parov volnenih čepic, 28 parov volnenih šalov, 5 parov volnenih naušesnikov, 7 parov volnenih opasnica, 17 parov volnenih srajc, 2 para volnenih spodnjih hlač, 6 parov volnenih nožnih krp. — Ljubljana, 14. novembra 1914. — Vodstvo »Cesarja Franca Jožefa I. mestnega dekliškega liceja.«

— Na severnem bojišču je bil ranjen Albert Vederjak, strokovni učitelj na kmetijski šoli na Grmu in poročnik 4. bos. polka. — Nahaja se v bolnici na Dunaju.

— Iz Kamnika poročajo: Na dekliški šoli so deklice pletle gorko obleko za vojake že od 29. avgusta naprej. Oddalo se je za »Rdeči križ« 392 parov zapustnikov, 182 parov nogavic, 109 snežnih oglavnica, 15 pasovnic, 10 šalov in 176 parov krp za noge.

— V Dragatušu preživljajo 16 beguncev, večinoma žensk in otrok. Pribežali so iz okolice Przemisla. Za ranjence je nabralo šolsko vodstvo 106 K 78 vin., župni urad okrog 80 K. Odposlalo se jim je tudi mnogo zabojev raznovrstnega sadja. Učiteljstvo prispeva od svoje plače vsak mesec 1% za nakup volne. Tudi posojilnica je nekaj darovala. Učenke so se marljivo poprijele dela, dečki pa donajajo robidno listje za čaj. Pobira se tudi ovčja volna po fari, ki se bo pustila pred uporabo v tvornici spreiti in prebarvati.

— Z zadnje javne seje občinskega sveta ljubljanskega. Občinski svetnik tovariš Jakob Dimnik je poročal o porabi dotacij na mestnih ljudskih šolah v letu 1913/14. Računi se odobre, šolskim vodstvom se naroča, da predlože račune najkasneje 4 dni po zaključku šolskega leta, c. kr. mestni šolski svet naj predloži svoje nasvete in svoja navodila. — Novi statut mestnega dekliškega liceja se v besedilu nekoliko izpremeni. — Vzame se na znane dovoljenje učnega ministrstva, da sme prevzeti ravnatelj liceja Ivan Macher tudi vodstvo zasebne dekliške šole »Mladike«, ki preide sedaj v mestno upravo. Obenem se nastavi učiteljice ter se jim vštejejo leta službovanja pri »Mladiki«. Njih službeni prejemki se uredijo po pragmatiki. Prevzamejo se učiteljice Marija Grošljeva, Cirila Pleškova, Mar. Gomišková, Marija Arzelinova in Milica Prosenčeva, kakor smo to že poročali v zadnji številki.

— Pouk na javnih mestnih deških ljudskih šolah v Ljubljani. S poukom na javnih mestnih deških ljudskih šolah v Ljubljani se zaradi »nepričakovanih ovir« ne bo moglo pričeti, in ostanejo šole tudi še zanaprej na nedoločen čas zaprte.

— Darila v naturalijah naših šol za vojake na bojišču. Ljudska šola v Trzinu 25 parov kratkih volnenih nogavic, 13 snežnih oglavnica, 16 parov golenk, 33 parov zapustnikov; ljudska šola v Komendi 2 volnene spodnje hlače, 14 parov kratkih volnenih nogavic, 43 parov zapustnikov, 2 opasnica; ljudska šola v Šmartnem pod Šmarno goro 4 pare zapustnikov, 8 parov rokavic brez prstnikov, 1 par zapustnikov, 2 šala; ljudska šola v Šmarju pri Grosupljem 2 para volnenih kratkih nogavic, 4 pare zapustnikov, 1 opasnica, 6 parov dokolenic; ljudske šole v Radečah, St. Rupertu in St. Janžu potom okr. glavarstva v Krškem 113 parov volnenih kratkih nogavic, 6 parov rokavic brez prstnikov, 12 snežnih

oglavnica, 10 parov zapustnikov, 57 parov krp za noge; ljudska šola v Radomljah 5 parov volnenih kratkih nogavic, 2 para zapustnikov; ljudska šola v Domžalah 16 volnenih kratkih nogavic, 12 parov zapustnikov, 2 šala; dekliška šola v Kranju 28 parov volnenih kratkih nogavic, 18 parov zapustnikov, 70 opasnica, 4 pare dokolenic, 48 parov rokavic brez prstnikov, 9 parov rokavic, 48 parov volnenih nogavic; ljudska šola na Dobravi 10 parov volnenih nogavic, 12 snežnih oglavnica, 2 para zapustnikov, 6 šalov, 15 parov dokolenic, 6 parov ušesnikov; ljudska šola v Tomišlju 12 parov volnenih kratkih nogavic, 9 parov zapustnikov; dekliška šola v Ribnici 18 parov volnenih kratkih nogavic, 1 par rokavic brez prstnikov, 61 parov zapustnikov, 19 parov krp za noge; žensko učiteljsko v Ljubljani 15 volnenih srajc, 10 volnenih spodnjih hlač, 2 para volnenih kratkih nogavic, 60 snežnih oglavnica, 1 par zapustnikov, 16 opasnica; ljudska šola na Vrhniki 360 parov zapustnikov, 50 parov kolenk, 30 čepic, pasove in nogavice.

— Učiteljstvo v Loškem potoku je ponovilo svojo prireditev z uprizoritvijo Ganglove dramatične slike »Zadnji obisk« dne 15. pret. m. z lepim moralnim in materialnim uspehom.

— Za stalno učiteljico gospodinjstva na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani je imenoval občinski svet ljubljanski tovarišico Jerico Zemljanovo.

— Dramski komite »Rdečega križa« v Postojni je uprizoril dne 15. pret. m. na korist »Rdečemu križu« Ganglovo dramo »Sin«.

— Novomeško učiteljsko društvo poroča, da je 6 njegovih članov pod orožjem. Učiteljev izven te organizacije je v okraj mobiliziranih 8 (5 Slovencev in 3 Nemci). Z novomeškega okraja je torej v vojni 14 učiteljev.

— Imenovanje. C. kr. deželni šolski svet je z odobrenjem c. kr. učnega ministrstva imenoval za namestnika c. kr. okr. šolskega nadzornika v Novem mestu in Črnomlju šol. vod. Frana Lavtižarja iz Spodnje Šiške. Začasno vodstvo deške in dekliške osemrazrednice spodnješiške je na poveril ondotnemu učitelju Josipu Wagnerju.

— V ruskem ujetništvu v Chodšentu, okraj Samarkand (pod Himalajo), je vojni kurat Mirko Cepuder, sin tovariša Josipa Cepudra, voditelja III. m. deške ljudske šole v Ljubljani.

— Na pogrebu slavnega našega skladatelja Davorina Jenka, ki se je vršil preteklo soboto popoldne v Ljubljani na pokopališču pri Sv. Križu, so zastopali našo organizacijo tovariši: L. Jelenc, Zavezo, Juraj Režek Deželno slovensko učiteljsko društvo in Jakob Dimnik Ljubljansko učiteljsko društvo.

— Anton Gorše. Ni bil učitelj, bil je pa učiteljski prijatelj, da malo takih. Zato je tudi učiteljstvo najraje posečalo njegovo gostilnico, ki je v njej on skrbel za dobro klet, njegova pridna družica pa za izvrstno kuhinjo. In vse za zmerne, ne pretirane cene. Dne 24. novembra smo ga spremlili k večnemu počitku k Sv. Križu. Dolg izpreved se je pomikal po Marije Terezije cesti, ki je pokazal, kako priljubljen je bil blagi pokojnik. Saj ga pa tudi res ni imel sovražnika, ampak nebroj prijateljev. Pri okupaciji Bosne se je z velikim navdušenjem boril in bil zato odlikovan s srebrno svetinjo; poleg te je imel še tri druge vojaške svetinje. Pa navdušen in značajan naprednjak je bil tudi pokojni Gorše. Njegov izpreved je spremljala vojaška godba. Kot bivšemu občinskemu svetniku so mu izkazali zadnjo čast tudi napredni občinski svetovalci z gospodom županom in g. podžupanom na čelu. Seveda, učitelji smo ga tudi spremljali na zadnji poti. Bodi blagemu možu in vzornemu rodoljubu blag spomin!

— Deželni proračunski provizorij za leto 1915. Po sklepu deželnege odbora se bodo za leto 1915. pobirale do prihodnjega zasedanja deželnege zbora vse deželne davčine in doklade v isti izmeri, kakor v letu 1914. Temu sklepu je treba najvišje sankcije.

Štajerske vesti.

— Iz Maribora nam poročajo: Z mrzlično naglico gradijo velikansko poslopje za novo meščansko šolo. Kako pa je z zgradbo meščanske šole v Žalcu?

— Iz St. Pavla pri Preboldu. Namesto venca na grob rajnemu Josipu Vidicu sta poklonila za ubožno šolsko mladino v St. Pavlu gg. Mihael Randl, c. in kr. podpolkovnik v Celju, in dr. Anton Schwab, zdravnik v Celju vsak po 25 K, kot hvaležna učenca rajnega nadučitelja Vidica. Srčna hvala!

—š— **Vrnil se je** na svoj dom na bojišču ranjeni dr. Ljudevit Pivko, profesor na učiteljski v Mariboru.

—š— **Podružnica »Südmarke«** so ustanovili v Ormožu na Štajerskem.

—š— **Zibika.** Zahvala. Gosp. Simon Strenkl, učitelj v pok. in posestnik na Tinskem, izda skoraj vsako leto precejšnjo vsoto v dobrodelne namene ter obdaruje vsako drugo leto 30 šolarjev z blagom za obleko, prispeva večkrat k nabavi šolskih potrebščin itd. Pred nekaj leti je kupil dečkom zastavo, a letos pa se je spomnil dekle in jim tudi podaril krasno zastavo, ki jo je dne 3. novembra ob priliki začetka šolskega leta po lepem, jedratem nagovoru blagoslovil naš provizor č. g. A. Bratkovič. Blagemu šolskemu dobrotniku g. S. Strenklu izrekata podpisana za velikodušni dar najprejrejšnjemu zahvalo. — Šolsko vodstvo in krajni šolski svet Zibika. J. Purkhart l. r. naduč., Fr. Smole l. r., načelnik in župan.

—š— **Iz šolske službe.** Pri Sv. Tomažu je provizorično nameščena učiteljica Ivanka Jagodičeva, na Humu pri Ormožu učiteljica Franja Vaupotičeva.

—š— **Iz Maribora** poročajo: Na tukajšnjem moškem učiteljskem sta 3. in 4. letnik že en mesec odprta; otvoritev 1. in 2. letnika se pričakuje za 2. december. Ako bo izpraznjeno poslopje ženskega deželnega učiteljskega, bo mogoče misliti tudi na otvoritev pripravnice in vadnice. Vse se bo pa še posebej naznanilo.

Goriške vesti.

—g— **Iz Komna** poročajo z dne 9. pret. m. S pobiranjem denarja za naše vojake na bojnem polju se je po občinah našega županstva nabralo lepe vsote za nakup volne v napravo nogavic, zapestnikov itd. Šolske dekle naših šol: Komen, Volčji grad, Tomaževica-Malidol in Sveto so spletle pod vodstvom učiteljic (Ingerl-Komen, Zigon-Volčji grad, Brumen-Tomaževica-Malidol in Ipavec-Sveto) iz nakupljene volne zimske potrebščine za naše bojne. — Vse blago skupaj je bilo potom dotičnih šolskih vodstev odposlano ces. kr. okraj. šol. svetu v Sežano v nadaljno odpošiljanje na pristojno mesto: Odposlali so: Komen 40 parov nogavic in 52 parov zapestnikov; Volčji grad 20 parov nogavic in 20 parov zapestnikov; Tomaževica-Malidol 10 parov nogavic in 10 parov zapestnikov; Sveto 14 parov nogavic in 54 parov zapestnikov. Skupaj: 84 parov nogavic in 136 parov zapestnikov. Poleg tega je komenska šola odposlala 18 parov kolenic in 9 snežnih čepic. Odposlalo se je tudi od vseh označenih šol mnogo vreč posušenega robidovega listja, ki ga je nabrala vsa šolska mladina zgoraj omenjenih šol.

—g— **Iz Solkana.** Učenke višjih razredov ljudske šole v Solkanu napravljajo v tem šolskem letu pod vodstvom in poukom svojih učiteljic samo izdelke za naše vojake. Dosedaj se je izdelalo okoli 50 čepic iz sive volne, čez 50 parov zapestnikov, 20 parov nogavic, 5 parov rokavic, 80 parov krp za noge, 40 parov trebušnih obvez iz flanele, 20 parov zimskih spodnjih hlač, 30 parov dokolenic iz lodna. Ti izdelki so bili odposlani po svojih vojakom iz Solkana. Nekaj blaga je še v delu, a gre proti koncu. Toda vse, kar se je dosedaj storilo v tem pogledu, še ne zadostuje zelo veliki potrebi. Učenke bodo tudi nadalje, dokler bo treba, rade pletle gorka oblačila za vojake, a treba jim je volne in drugega manufakturnega blaga, ki ga ne one ne šola in ne roditelji šolskih otrok ne morejo kupiti. Šolsko vodstvo se obrača z vljudno prošnjo do slavnega starešinstva in županstva občine Solkanske, do tukajšnjih uradov, oskrbnih zavodov v obč., društev, imovitejših družin, trgovcev in obrtnikov, naj blagovolijo poslati svoje darove v denarju in blagu tukajšnji učiteljici Kristini Doljakovi, da bo mogoče dobro delo nadaljevati in napraviti še mnogo gorkih oblačil za vojake, ki morajo vztrajati v vsakem vremenu podnevi in ponoči pod milim nebom in so nujno potrebni gorkih oblačil. Dosedanjim darovalcem raznega blaga in denarja se izreka najsrčnejša zahvala.

—g— **Razpis štipendij.** Z začetkom 1. tečaja šolskega leta 1914/15. se ima podeliti rodovinski štipendij v letnem znesku 176 kron. Štipendij je ustanovil rajni kaplan v Šempolaju, Tomaž Pravica. Ta štipendij morejo uživati v prvi vrsti učeči se mladeniči iz rodu zakonskih Anton in Marija Kralj. Če ni takih prosilcev, učenci iz podružnice šempolajske, drugače učenci iz devinske fare sploh. Prošnje je treba vložiti pri tozadevnih ravnateljih do 10. decembra 1914. — Začetkom šol. leta 1914/15. se ima podeliti štipendij Jakoba Riavitzja v letnem znesku 58 K 80 v. Za uživanje tega šti-

pendija so najprej poklicani ubogi in pridni učenci iz sorodstva ustanovitelja, če takih ni, pa dijaki iz občine Slap v Tominskem okraju. Uživanje traja do konca gimnazijskih študij, more se pa podaljšati do konca bogoslovskih študij, ako bi se štipendist tem posvetil. Prosilci za ta štipendij naj vložijo svoje prošnje pri tržaš. namestništvu do 15. decembra 1914. Prošnjam se morajo priložiti krstni, ubožni in domovinski list ter šolski izpričevali zadnjih dveh tečajev. Ako bi se prosilec skliceval na sorodstvo z ustanoviteljem, naj to dokaže z izpričevalom, potrjenim od župnika.

—g— **Na severnem bojišču** je bil ranjen Stanko Orel, c. in kr. rezervni praporščak pri 47. polku, sin tov. nadučitelja Orla iz Prvačine. Zdravi se v goriški bolnišnici »Rdečega križa«.

—g— **Iz Avbra** nam pišejo: Kakor povsod, tako smo tudi tukaj pridno nabirali denar za nakupitev volne, iz katere so spletle pridne šolarke iz nabranih 38 K 90 vin.: 14 parov zapestnikov, 5 parov dokolenic, 1 par nogavic, 3 pare snežnih čepic. Vse skupaj smo odposlali na okr. šol. svet. Poleg tega so nabrali šolarji tudi 60 kg suhega robidnega listja za čaj našim vojakom. — Kakor kaže, bo morala večina mlajšega učiteljstva zapustiti svoj naraščaj — bodočo armado, ki bo veliko trpela na izobrazbi, če ne pride od zgoraj posebna milost. Skrb vlade bodi, da ta armada tudi v tem kritičnem času ne zaostane. — Dne 22. t. m. v nedeljo zv. je imela naša šola na obisku posebnega gosta, ki je prišel med 7.—9. zv. in udril s silo velikega kamena v poslopje, kjer je razbil pet vrat, da je mogel priti skozi razred v stanovanje šol. voditelja. Temu je odnesel črno salonsko obleko in črno zimsko suknjo. Hotel je odnesti ta prelubi gost tudi drugo obleko s perilom vred, a zdelo se mu je preveč, zato jo je pustil na kupu. Po omarah tudi ni pozabil pobrskati, češ, tam bo velik plen. Varal se je, ker sreča mu je bila nemila. To naj bo v dokaz njemu in vsem enakim vandalom, da pri učitelju nimajo ničesar posebnega iskati, ker plače niso kako posebno velike. — Ta vandalski čin se je vršil gotovo ob času, ko je učitelj večerjal pri bližnjem posestniku in bil odsoten iz svojega stanovanja do 10. zv. Vso zadevo ima v rokah orožništvo, ki sledi že za lopovom. Ogleдал si je okradeno stanovanje tudi g. šol. nadzornik Kante. Odslej, ko bo trajalo ubožstvo na deželi in posebno v Trstu, bo treba posebne previdnosti napram takim gostom.

—g— **G. Andrej Gabršček** je bil te dni v Gorici oproščen. Bil je tožen zaradi prestopka razžaljenja avstrijske vojske. Naznanil ga je neki natak, češ, da se je v gostilnici »Pri zlatem jellenu« v družbi g. Adolfa Urbančiča sumljivo izrazil o avstrijski vojski. G. Gabršček je s pričami dokazal, da njega in g. Urbančiča dotičnega dne sploh ni bilo v oni gostilnici, lastnica hotela je pa izpovedala, da je oni natak tako lažniv, da mu ni ničesar verjeti.

—g— **Štanjel.** V tukajšnji občini se je nabralo 293 K 76 v za volno, iz katere so spletle šolske dekle 32 čepic, 46 parov dokolenic, 42 parov zapestnikov, 42 parov nogavic in 8 šerp. Te pletenine se je razdelilo sorodnikom vojakov-domačinov, da jih odpošljejo svojim dragim na bojno polje.

—g— **Št. Martin v Brdih.** Šolsko vodstvo objavlja: Tu se je nabiralo od hiše do hiše darove, s katerimi se je nakupilo volno, da plete šolska mladina razne predmete za naše hbrane in vztrajne vojake. Dosedaj se je nabralo v naši občini zneske: 202 K 30 v, 50 K, 3 K 60 v in 56 K 10 vin. ter razno blago. Razno pletenje

pridno pletejo učenke, kakor tudi dekleta. Ko bo dovršeno, se ga odpošlje na pristojno mesto. — Na tem mestu pa bodi izražena srčna hvala v imenu vojakov, ki bodo uporabljali predmete, vsem darovalcem kakor tudi nabiralkam: Justu Vendraminovi, Milki Mariničevi, Milki Lenardičevi in Olgi Šiligojevi za trud in požrtvovalnost.

—g— **Goriški Sokol** prične s prihodnjim tednom zopet z redno telovadbo v društvenih prostorih, ulica sv. Ivana 7. Članska telovadba se vrši v torek in petek od po 9. do pol 10. zvečer, v nedeljo pa je prosta telovadba. I. oddelek članic telovadi v ponedeljek in četrtek od 8.—9. zvečer. II. oddelek pa ista dneva od 6. do 7. zvečer. Trgovsko obrtni naraščaj ima telovadne ure v sredo in petek od 8.—9. zvečer. Člani in članice, udeležite se telovadbe polnoštevilno! Og. trgovce in obrtnike pa prosimo, da opozore svoje vaje na telovadne ure in da pazijo na redno obiskovanje telovadbe.

—g— **V Mirnu pri Gorici** so šolske dekle napletle 110 volnenih izdelkov (snežne čepice, nogavice, šale, zapestnike) za vojake. Od teh izdelkov se jih je 85 razdelilo med ubožnejše družine v vasi, da jih odpošljejo vpoklicanim svojcem na bojišče. Ostalih 25 izdelkov se je spetlo za one domačine, ki so sami dali volno ali pa denarne prispevke. Vse se je uređilo sporazumno s tamkajšnjim županstvom, ki je tudi oskrbelo primanjkujočo volno. Začetek vsakega dela za blagor domovine je le v ljudski šoli!

Gorenjopolje pri Kanalu. 29. t. m. je priredila šolska mladina s sodelovanjem nekaterih mladeničev veselico, katere je donesla čistega dobička 54 K 30 vin. Ta vsota se je porabila za obdarovanje domačih vojakov za božične praznike.

Tržaške vesti.

—t— **Učiteljstvo Ciril Metodovih šol v Trstu** je v novembru t. l. razen primerne vsote za šolske potrebščine učencev teh šol darovalo: mobiliziranemu tovarišu 20 K, za »Rdeči križ« 17 kron.

—t— **Solska vest.** C. kr. namestništvo je imenovalo Pavlo Pirknerjevo za suplentinjo na deški šoli Družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu.

—t— **Tovariš Emil Adamič**, slavni slovenski skladatelj, je nevarno obolet na severnem bojišču. O njem ni že dolgo časa nobenega glasu.

—t— **V Škedenju** so dne 1. in 8. pret. m. naravnost uzorno uprizorili dramatični dilemtanti Ganglovo dramo »Sin« v podporo brezposelnim. V ta namen je pisatelj prepustil brezplačno uprizoritev svoje drame.

—t— **Sokol pri Sv. Jakobu.** Odbor Sokola pri Sv. Jakobu poroča, da je sklenil na svoji zadnji seji, da hoče vključiti temu, da so razen par vsi telovadci in tudi načelnik odšli na bojno polje, vzdržati normalno svoje delovanje v društvu in tudi v tem trenutku noče pozabiti svoje visoke narodne naloge, da si mu bo doprinesli ogromnih gmotnih žrtev. Prav sedaj ne smemo zanemariti svojega dela, ko nam bo treba nadomeščati izgube našega naroda s krepkimi ljudmi trdne volje in plemenitih značajev; ko bo vsakega posameznika izmed ostalih dolžnost, biti zmožen delati za dva, morda za tri. Društveni dohodki so skoro popolnoma izostali! Zaradi tega bo moralo društvo sicer malo premeniti čas telovadbe, a ne da bi smoter dela kaj trpel pri tem. V večernih urah bo telovadba članic in gojenk skupno dvakrat v tednu; telovadba še ostalih članov in obrtnega naraščaja pa skupna v nedeljo dopoldne, da se prihrani na upravnih stroških. Telovadba dekleškega in deškega naraščaja se bo vršila v sredah in sobotah dopoldne od 2. do 4., oziroma od 4. do 6. popoldne. Odbor opozarja člane, članice, gojenke in starše otrok, da se v polnem številu odzovejo pozivu Sokola in podpro voljo društva, da si v tem najkritičnejšem trenutku vzgojimo novo, močno generacijo za velike naloge, ki nas čakajo v bodočnosti. Posebno opozarjamo gojenke večernega trgovskega tečaja, da se bo društvo oziralo na njihove učne ure in bo s tem vsaki dana prilika, udeležiti se dela, vzgojevati se po sokolsko: »Nikdar nazaj, vedno naprej!«

Istrske vesti.

—i— **Delo v človekoljubne namene** opravljajo učenke naših šol pod vodstvom svojih učiteljic, pleteč razne predmete, ki naj čuvajo naše vojake pred mrzozornim prehladom.

—i— **Marezige pri Kopru.** Tudi v naši občini pridno pobirata Angela Stegu in Marija Kurnerjeva, učiteljici, od hiše do hiše denar za nakup volne za pletenje

nogavic, zapestnikov in za razno zimsko perilo za naše vrle vojake na bojišču. Šolska mladina pa pod vodstvom omenjenih učiteljic pridno plete in šiva, da pravočasno odpošlje našim vojakom, v katerih leži bodočnost in nada naša in naše domovine. Dosedaj se je v ta namen nabralo 23 K 70 vinarjev.

Koroške vesti.

—k— **Promocija koroške Slovenke.** V ponedeljek, 23. novembra, ob 10:30 dopoldne je bila v senatni zborovalnici dunajskega vseučilišča promovirana doktorjem modroslovja Angela Piskernikova, rojkinja tožnega Korotana iz Železne Kaplje.

—k— **Naše šole** so se posvetile človekoljubnemu delu s tem, da napravljajo učenke pod nadzorstvom svojih učiteljic razno blago za naše vojake.

Splošni vestnik.

Nov denar. V dunajskih poučenih krogih govore, da nameravajo v kratkem času izdati novo vrsto denarja po 50 vinarjev.

Novo zdravilo zoper tifus. »Matin« poroča: Neki kemik v Lyonu je izumil novo cepilno snov proti tifusu. Snov se je preizkusila že na 10.000 osebah na 260 različnih krajih. Zdravilo se pošilja k armadam; vsak teden se razpošlje 30.000 zabojčkov.

Časniški glasovi o Močnikovi številki našega lista. »Slovenski Narod« je pohvalno omenil zadnjo številko našega lista, ki smo jo izdali v počestitev stoletnice rojstva pokojnega šolnika, znanstvenika, rodoljuba in učiteljskega dobrotnika dr. Franca viteza Močnika. — »Soča« se je svojega goriškega rojaka spomnila s posebnim člankom. — »Slovenec« je priobčil notico, da dobi ena ljubljanskih ulic Močnikovo ime, ne da bi povedal, odkod izvira ta predlog. — »Edinost« je napisala daljšo notico, ki pravi koncem nje doslovno: »Učiteljski Tovariš priobčuje tudi sliko pokojnikovo in pa sliko njegove rojstne hiše. Temu listu gre vse priznanje na tem, da je na dostojen način proslavil spomin tega slavnega sina našega naroda.« — Naj navedemo končno še dva stavka iz prijateljevega pisma: »... O zadnji številki Učiteljskega Tovariša čujem splošno pohvalo. Občudujemo nas, kako vzmoremo kaj takega v teh hudih časih...« No, iz vsega tega je razvidno, da smo zopet opravili lep kos kulturnega dela! Tako gremo vedno naprej!

Uradni nastop proti anonimnim denuncijantom. Nedeljsko praško »Pravo Lidu« piše: Število anonimnih denunciantov je doseglo tako višino, da se je čutilo c. kr. okrajno glavarstvo v Kraljevem Gradcu prisiljeno nastopiti proti njim v »Uradnem Listu«, kjer pravi: »Dasiravno se je prav tako v uradnem listu kakor tudi v drugem časopisu že večkrat opozarjalo na neprimernost in nesmotnost anonimnih dopisov, prihajajo taki dopisi zopet pogostoma ne samo na okrajno glavarstvo, temveč tudi na osebni naslov posameznih referentov in končno tudi predstojniku urada. Ker okrajno glavarstvo enostavno ne more ugajati poželjenu posameznikov, ki skrivaj ovajajo druge osebe ali opozarjajo na druge nepravilnosti in ker se je skoraj v vseh slučajih po preiskavi dognala neutemeljenost ovadb vsaj vtolika, da se ni moglo dalje postopati, se izjavlja, da se okrajno glavarstvo vbodoče sploh ne bo oziralo na podobne dopise in jih bo odlagalo tjakaj, kamor sodijo.« — Želeti bi bilo, da bi tudi pri nas izdale političke oblasti podobne hvalevredne odloke!

Žrtve alkohola. Tekom zadnjih 30 let je uničil alkohol 7 in pol milijona ljudi, več ko vse vojne v XIX. stoletju. Po statistiki odpade na vsakih sedem ljudi, ki umro v starosti od 35—55 let, en človek, ki je umrl zaradi nezmerne pitja alkohola.

Popolnoma zastoj se razdeli 10.000 izvodov 1. zvezka »Domače knjižnice«, zbirke povesti vseh narodov. Pošljite takoj svoj naslov. Na leto izide 12 zvezkov po 30 vin. vsak po 156 strani. Založnik Lj. Koser, Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

Izpod črno-rumene zastave. Zanimivi dogodki in slike iz vojnega viharja v Avstriji leta 1914. I. Za mladino in preprosto ljudstvo priredil in izdal Anton Kosi, nadučitelj v Središču. — Cena 40 vin. — Čisti dobiček je namenjen Rdečemu križu. — V založbi izdajateljevi. Natisnila tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Str. 36. — V tej knjižici so opisani razni dogodki in prizori iz sedanje vojne, kakršnih beremo vse polno v časnikih. Kakor kaže na naslovni strani številka, se bo ta zbirka na-